
ERORILE SPECIFICE VORBITORILOR ARABI IRAKIENI ÎN UTILIZAREA
LIMBII ROMÂNE: SISTEMUL CAZUAL (SPAȚIUL)

George Grigore
Universitatea din București

*The Analysis of the Errors Specific to the Iraqi Arabs in Learning Romanian: the case system
(Abstract)*

The present study entitled: "The Analysis of the Errors Specific to the Iraqi Arabs in Learning Romanian: the case system", is based on a contrastive analysis of the case systems in Iraqi Arabic and Romanian, as well as on a psycholinguistic analysis of the language facts, picked up from Iraqi Arab students in the "Ioan Dalles" University in Bucharest, and it has the purpose of both clarifying some theoretical aspects of the contrastive linguistics, and establishing adequate strategies for teaching Romanian to Arab students.

În lucrarea de față ne propunem să analizăm o parte din erorile care apar în utilizarea limbii române (prescurtată în continuare: LR) de către vorbitori de arabă irakiană (prescurtată în continuare: AI), stabiliți la București unde formează o mică comunitate ce se ocupă, cu precădere, cu comerțul. Am ales pentru studiul nostru un grup de opt indivizi, doar cu studii primare, proveniți din aceeași arie dialectală și anume Bagdadul, care în perioada 1996-1997 au urmat cursuri de limba română la Universitatea Cultural-Științifică Ioan Dalles din București, unde le-am fost profesor. Materialul care stă la baza acestui studiu a fost cules din lucrările (atât scrise, cât și orale) date la sfârșitul cursurilor.

După cum se știe, situația lingvistică din lumea arabă este caracterizată prin diglosie, adică existența, în paralel, a două variante ale aceleiași limbi, una literară care se achiziționează artificial pe cale livrescă, iar alta dialectală care se achiziționează natural și care este, de fapt, limba maternă a vorbitorilor arabi. Motivul pentru care am ales doar indivizi cu studii primare a fost acela de a evita, pe cât posibil, interferențele dintre dialect și araba literară.

Analiza propusă în materialul de față are ca model o serie de lucrări ale unor lingviști români de marcă precum Teodora Cristea (1974; 1978), pentru partea contrastivă, și Gheorghe Doca (1981), pentru partea de analiză propriu-zisă a erorilor.

Din multitudinea faptelor de limbă oferite de materialele culese, ne-am oprit asupra unui domeniu care nouă ni s-a părut deosebit de semnificativ, și anume, erorile care apar la folosirea cazurilor în limba LR. În ciuda faptului că atât AI cât LR cunosc ceea ce gramatica tradițională numește cazuri, cursanții irakieni au avut dificultăți la însușirea și folosirea corectă a lor și, în special, a cazurilor prepoziționale. De fapt, așa cum arăta Teodora Cristea (1978), datorită transcodajului elementelor prepoziționale care este foarte divers, este aproape imposibil să se redacteze un articol de dicționar bilingv despre un element prepozițional. Din această cauză un bilingv, indiferent de

nivelul de cunoaștere a celei de-a doua limbi, va întâmpina mari dificultăți în selectarea prepozițiilor, într-atât încât se poate spune că nivelul de cunoaștere a unei limbi străine poate fi măsurat după gradul de cunoaștere și folosire corectă a prepozițiilor în limba respectivă.

La elaborarea acestei lucrări am pornit de la un principiu de bază al gramaticii contrastive, și anume faptul că unul dintre factorii principali care influențează însușirea unei limbi străine este limba maternă a celui care învață noua limbă. În lingvistica contrastivă clasică se exagera rolul acestui factor, unii autori precum Charles Fries (1945) sau R. Lado (1957) considerau chiar că analiza erorilor se suprapune cu analiza contrastivă a celor două limbi aflate în contact. Ulterior s-a constatat însă că limba maternă, considerată limba bază (LB), nu are numai o influență negativă asupra învățării unei limbi țintă (LT), considerată limba țintă, ci are și o influență pozitivă manifestată printr-un transfer pozitiv de la limba bază către limba țintă. Studii ulterioare celor menționate – H. Wood (1981) – au arătat că nu numai limba baza influențează achiziționarea limbii țintă, ci și stocul de informații achiziționate din limba țintă care vor influența însușirea noilor cunoștințe. Un alt factor, care ar influența însușirea unei limbi străine, ar fi interferența sau transferul pozitiv – cf. H. Wode (1981) – care se produce între limba în curs de învățare și o altă limbă străină cunoscută de cel ce se inițiază într-o nouă limbă sau pe care o învață în paralel cu limba țintă. Pentru a elimina acesta factor din studiul de față, am ales numai subiecți monolingvi, fără cunoștințe, chiar și vagi, de alte limbi.

Alt factor care influențează însușirea unei limbi străine ar fi starea fizico-psihică a celui ce o studiază, oboseala, boala, durere, neatenție etc., însă cum acest factor are un caracter individual și aleator nu poate sta la baza unor concluzii privind dificultățile întâmpinate în învățarea unei limbi străine de către un anumit grup etnic. Așadar, în lucrarea de față ne vom referi doar la *enunțul agramatical de tip interferențial* care poate fi explicat printr-o analiză contrastivă a celor două coduri lingvistice aflate în contact, subliniind încă o dată că există și alte tipuri de erori care nu fac însă obiectul studiului nostru.

Observație: din secvențele reproduse din vorbirea irakienilor în LR am eliminat greșelile fonetice pentru a nu îngreuna prea mult expunerea.

În cele ce urmează vom analiza **erorile care apar la folosirea cazurilor care exprimă spațiul**: esivul, ablativul și alativul.

I. Cazul esiv

Acest caz este regizat de verbe care au ca trăsătură /minus orientare/ și /minus mișcare/. Având în vedere multiplele nuanțe pe care le exprimă, el nu are numai o singură formă de realizare nici în LR și nici în AI. În ambele coduri lingvistice el este realizat fie:

a) direct, de către un nominal care are funcția de obiect în prepoziția activă și de subiect în cea pasivă:

Cabina portarului blocase intrarea.

Intrarea era blocată de cabina portarului.

b) indirect, cu ajutorul prepozițiilor.

Dăm mai jos un tabel cu corespondența acestor prepoziții în LR și în AI.

Esivul				Distanță:	
Adesiv:	- contact (a)	+ contact (b)	apropiere (c)	depărtare (d)	
RL	la, pe la în dreptul	De	lângă, pe lângă, alături de etc.	departe de	
AI	ila, 'ala ('al), mugabil	men; bi	Garib, yemm, bSaff, bSafHat, bsīra	Bā'id 'an(n)	

Exemple:

Stă la masă și citește o carte. *Yig'ud 'ala-l-mēz w yaqra kitāb.*

După ploaie toate florile sunt lipite de pământ. *Ba'd el-matar kell ez-zuhūr malSūga bi-t-terāb.*

Locuiesc lângă casa ta. *Ani sākin yem beyt-ak..*

Te-am văzut departe de facultate. *Šuft-ak bā'id 'an el-kulliyya.*

Așadar, se vor întâlni două tipuri de transcodaj: unul direct și altul, indirect.

<u>AI</u>	<u>LR</u>
O	O
P	P

Deoarece *obiectul* apare foarte puțin atât în AI cât și în LR, nu-l vom lua în discuție.

Trancodajul – prepoziție – prepoziție.

Uneori prin trancodajul direct al prepozițiilor din AI pot rezulta în LR propoziții corecte gramatical și acceptabile semnatic – când sunt emise de un nativ, dar sunt susceptibile de a fi incorecte – datorită ineditului conținut în mesajul lor – când sunt emise de un non-nativ. Exemple:

M-am așezat pe masă în fața lui și am spus. (cf. AI: *Ga'adet 'a-l-mēz w gulet l-a(h)*) în loc de: M-am așezat la masă în fața lui și i-am spus.

Incorectitudinea frazei apare clar atunci când comparăm intenția vorbitorului (frază în AI) cu realizarea (frază în LR). Greșeala provine din echivalarea prepoziției 'ala (variantă: 'a) cu prepoziția pe din LR, care, fiind echivarea cea mai frecventă, ajunge să se generalizeze:

Stai pe masă și scrie. (cf AI: *ug'ud 'a-l- mēz wu-ktub*) în loc de: Stai la masă și scrie.

Foarte multe probleme iscă echivalarea prepoziției 'ind (variante: 'idd, 'id) în LR, aceasta putând fi echivalată cu prepoziția la, după verbe de non-orientare și non-

mişcare. De la folosirea corectă a prepoziției *la* într-o secvență: *Valiza ta este la mine*, se va ajunge la o exagerare a folosirii acestei prepoziții.

Aceeași prepoziție *'ind* plus un substantiv sau un pronume afix (i; -ak, -eč, -a, *ha* etc) exprimă în AI noțiunea de posesie (*'ind-i*: eu am; *'ind-ak*: tu ai etc. ad litteram: la mine; la tine etc.). Datorită existenței unor propoziții ca cea de mai sus și datorită interferenței se va generaliza echivalarea construcțiilor posesive cu *'ind* cu *la...*, acolo unde ar trebui făcută o echivalare cu verbul *a avea*. Fenomenul este atât de frecvent la subiecții studiați, încât, am putea spune că, formează specificul limbajului lor. Ex.:

Este la băiatul un caiet (cf AI: *aku 'ind-el-walad daftar*) : Băiatul *are* un caiet.

Din cei opt subiecți, șapte au tradus propoziția:

AI: *maku khubuz 'ind-i*. LR: *nu este pâine la mine*; în loc de: Nu am pâine.

Sensul de aderență pe care-l introduce prepoziția *la* nu este sesizat, ea fiind înlocuită în astfel de cazuri cu prepoziții transcodate direct din AI:

De ce nu stai în coadă? (De ce nu stai la coadă?) (cf. AI *Leš mā toğaf bi-T-Tābūr?*)

Nu am văzut pe el pentru că el a fost cu pământ. (cf. AI: *ma šuft-a li-ann-a čān bi-l-arZ*) în loc de: Nu l-am văzut, căci era pe pământ.

II. Cazul alativ

Alativul indică limita finală, punctul unde se termină sau ar trebui să se termine acțiunea verbului. Realizatorii acestui caz în cele două coduri lingvistice sunt următorii:

a) Un obiect:

LR: Ai prins trenul? AI: *Adrakt el-qitār?*

b) Un lexem verbal:

Există atât în AI, cât și în LR, o categorie specială de verbe care au ca trăsătură/ plus mișcare/ și/ plus asociere/ care includ în tema lor informații despre spațiu. Aceste verbe au sensul de "a aduce ceva cu sine": LR: a aduce; AI: *ğāb*.

Ai adus cartea pe care ai luat-o de dimineață de la mine? *Ğibt el-kitāb elli aħadt-a eS-SubuH men-ni?*

Adu-mi un pahar cu apă! *Ğib-li glās may!*

c) O sintagmă prepozițională:

Cum este de așteptat, acest procedeu este cel mai utilizat în ambele coduri. Unele din prepozițiile pe care le-am întâlnit în LR la esiv le vom întâlni și la alativ, de exemplu, prepoziția *la*, căreia, de data aceasta, îi va corespunde în AI *ila (il-)* și nu *'ind* ca în primul caz.

Alativul spațial			
	Limită(+/-atinsă) (a)	Limită (-atinsă) (b)	limita nedepășită (c)
R	la, în	spre, către, asupra, peste	până la, până pe la
A	ila (var.: li, il)	naHw; 'ala	Hatta

a) Zilnic merge la piață. *Kell yōm yirūH li-S-Sūg*.

După câteva zile voi pleca în Irak. *Warā čam yōm rāH arūh li-l-'irāq*.

b) Venea spre mine zâmbind. *Čān yiği naHw-i w huwwa yibtasim*.

c) Te însoțesc până la poarta casei. *UwaSSil-ak Hatta bab el-beyt*.

Având în vedere cele arătate mai sus, vor exista mai multe tipuri de transcodaj:

a) prepoziție - obiect direct.

Pe lângă verbele deictice *ağlab*, *aḥZar*, cărora le corespunde în LR verbul *a aduce*, există în AI și sintagme formate din verb+prepoziție, care exprimă aceeași semnificație, de tipul: *ğā bi-šay* (a veni cu cv.). Ex.:

Am venit la tine cu o scrisoare. (cf. AI: *ğit ilayk bi-kitāb*) în loc de: Ți-am adus o scrisoare.

Și prima propoziție este corectă, dar implică existența unei propoziții de scop cum ar fi, de exemplu: **Am venit la tine cu o scrisoare ca să mi-o traduci.**

LR: *Acum întorc la tine cu casetofonul.* (cf. AI: *Hassa arğa' ilayk bi-l-musağğil*) în loc de: Acum îți înapoiez casetofonul.

Nici propoziția **Mă întorc la tine cu casetofonul.** nu e greșită, însă, din punct de vedere stilistic, este prea greoaie.

b) prepoziție – prepoziție.

Una dintre cele mai frecvente greșeli care apare aici este cauzată de folosirea prepoziției *în* după verbe de mișcare. Prepoziția *în* este înțeleasă ca exprimând fixarea într-un loc, fiind folosită după verbe de non-mișcare ca și *bi* (în) în AI. Uneori se poate explica selectarea uneia din prepozițiile *în* sau *la* în fața anumitor substantive:

Merg *la* Bagdad.

Merg *în* Irak.

În general, în LR, *la* se folosește înaintea numelor de localități (ex.: Merg la București), iar *în* înaintea numelor de regiuni, țări (ex.: Merg în Franța). Alteori *în* și *la* au același sens:

Merg *la* piață ca să cumpăr fructe.

Merg *în* piață ca să cumpăr fructe.

Din cauza ambiguității selectării celor două propoziții în LR și a faptului că în AI se folosește o singură prepoziție pentru exprimarea acestei semnificații, structura cu prepoziția *la* va fi generalizată.

Mâine voi merge la parc. (cf. AI: *Bāčir rāH arūH li-l-hadīqa*) în loc de: Mâine voi merge în parc. Această greșeală a apărut fie sub influența structurii AI menționată, fie din cauza analogiei cu structura: Am mers la piață.

Prepoziția *în*, care împreună cu adverbele de loc arată direcția acțiunii, va fi înlocuită, aproape întotdeauna cu prepoziția *la*.

Toți subiecții care au participat la acest text, au tradus, la solicitarea mea, propoziția:

Er-rejjaal ma yibawa' ila-taHat abadan.

astfel:

Bărbatul nu uită niciodată la josul, în loc de: Un bărbat nu privește niciodată în jos.

Alt exemplu.:

De ce privești la sus? (cf AI: *Leš tibawa' ila fōg?*), în loc de: De ce privești în sus?

În vorbirea bagdadienilor în LR prepoziția *la* se substituie, în general, tuturor prepozițiilor alativului, fie datorită polisemiei ei, fie datorită corpului fonetic simplu care nu pune nici o problemă de pronunție, așa cum se întâmplă cu prepozițiile *până*, *spre*, *către* a căror pronunție este ceva mai dificilă. Acest fapt nu este sesizat ca greșeală decât în momentul când se compară intenția vorbitorului (frază în AI) cu realizarea (frază în LR). Ex.:

Pot să vin cu tine la facultate?

Propoziția e corectă, însă devine incorectă în momentul când o comparăm cu intenția vorbitorului:

Aḡdar aḡī wayyi-ak Hatta-l-kulliyya? = Pot să vin cu tine până la facultate?

Alte exemple:

daḡal/Tabb 'ala	- a intra peste; a da buzna peste
ḡā 'ala	- a veni asupra; a năvăli asupra

Aceste sintagme au fost traduse de subiecții noștri cu: *a intra la*, respectiv *a veni la* unde folosirea prepoziției *la* elimină semnificația de ostilitate introdusă de prepoziția *'ala* din AI.

Prepoziția *'ala* plus pronume afix, plus un obiect formează o sintagmă ce se poate traduce în românește prin sintagma *să fie adus(ă)* Am întâlnit o singură greșeală datorată acestei sintagme din AI, preluată din araba literară:

Pe mine un pahar cu apă!, în loc de: Adu-mi un pahar cu apă!

cf AI: *'alayya bi-glās may!*

III. Cazul ablativ

Ablativul este cazul care arată punctul de începere al unei acțiuni, fiind folosit după verbe plus orientate. În structura de suprafață el este realizat prin trei mijloace:

a) Verbe incorporante. Numărul verbelor incorporante și al locuțiunilor verbale de acest tip este relativ mare atât în LR, cât și în AI. Ele pot apărea singure sau însoțite de un circumstanțial de loc. Sensul lor este acela de a se îndepărta de un punct anume fixat fie în raport cu vorbitorul, fie în raport cu un alt reper din spațiu. Amintim doar câteva verbe de acest tip: a pleca, a fugi, a se muta etc. cu corespondentele AI: *rāH; harab; intagal*:

Mâine plec. *ArūH bāčir*.

b) Un nominal în funcție de obiect sau subiect. Există atât în LR, cât și în AI, un număr restrâns de verbe care permit introducerea unui ablativ care în structura de suprafață este un complement direct. Ex.: verbul a părăsi/ a lăsa: AI: *ḡādar/tarak*.

Dă-mi un telefon înainte să părăsești orașul. *Ḥabir 'alayya gabel tuḡādir el-madina*.

c) Un nominal introdus de o prepoziție. Cea mai des folosită prepoziție pentru introducerea ablativului este *de* în LR și *men* în AI. Atât *de* cât și *men* se combină cu alte prepoziții pentru exprimarea anumitor nuanțe.

Ablativul spațial	
LR	de, de la, de pe, de sub, din, dinspre etc.
AI	Men; men fōg, min taHat, min jihat.

De exemplu:

Ali se întoarce de la stadion. '*Ali yirġa' men el-mal'ab.*

Greșeli la acest caz am găsit la transcodajul prepoziție-prepoziție, în primul rând datorită faptului că *men* acoperă sensurile mai multor prepoziții simple sau complexe din LR, cum ar fi: *de, de la, din, dinspre* etc., așa încât se va crea o confuzie în folosirea lor. În general, la orice nivel de cunoaștere a limbii române de către subiecții noștri nu se va face deosebirea între *de la*, care indică desprinderea de punctul de contact inițial și *din*, care indică desprinderea din interiorul unui spațiu/ unui obiect.

Exemplu:

A sculat de la patul (cf. AI: *gām men eĉ-ĉerpāya*), în loc de: S-a sculat din pat.

A ieșit de la cameră acum, în loc de: A ieșit din cameră acum.

Pentru a fi reținute mai ușor prepoziția *de la* ar trebui învățată ca fiind opusul prepoziției *la*, iar prepoziția *din* opusul prepoziției *în*. Astfel cred că s-ar putea evita greșeli de tipul celor arătate mai sus.

Exemple:

După o lună Samira vine de la Irakul.

În schimb, același vorbitor a spus corect că:

Samira a plecat în Irak.

La cursurile de limba LR se insistă foarte mult pe folosirea diferențiată a prepozițiilor *în* și *la*, dar nu se mai dă aceeași atenție folosirii prepozițiilor *de la, din*. După câteva luni de folosire a prepozițiilor *de la* și *din* vorbitorul arab va opta numai pentru *de la* care se va generaliza ca și prepoziția *la* pentru cazul alativ.

Acum am venit de la tavan căminului, adică: Acum am venit de pe acoperișul căminului.

Cred că a fost de școală pentru că am văzut pe el a venit de la cantină. (Cred că a fost la școală căci l-am văzut venind dinspre cantină).

Și în acest exemplu numai o explicație suplimentară în AI ne poate lămuri asupra sensului frazei.

BIBLIOGRAFIE

Bouton, Ch., 1974, *L'acquisition d'une langue étrangère, Aspects théoriques et pratiques. Conséquences pédagogiques essentielles*, Paris, Klincksieck.

- Cristea, Teodora, 1977, *Éléments de grammaire contrastive*, București, Tipografia Universității din București.
- Cristea, Teodora, 1974, *Éléments de grammaire différentielle, Domaine roumain-français*, București, Tipografia Universității din București.
- Doca, Gh., 1981, *Analyse psycholinguistique des erreurs faites lors de l'apprentissage d'une langue étrangère*, București, Editura Academiei Române.
- Johnson, S., 1975, *Papers in contrastive linguistics and language testing*, Lund, C.W.C. Gleerup.
- Slama-Cazacu, T., Duțescu, T., 1978, *The first hierarchical system of errors in learning English by the native speakers of Romanian*, în *Further Contrastive studies (RECAP)*, București, University Press, pp. 268 – 290.
- Kasem, Abdel-Hakeem, 2000, *The Acquisition of the English Copula by Native Speakers of Lebanese Arabic: A Developmental Perspective*, în *Diversity in Language* (Ed.:Zeinab Ibrahim & o.), Cairo, The American University in Cairo Press.
- Corder, S. 1981, *Error analysis and interlanguage*. Oxford, Oxford University Press.
- White, L. 1989, *Universal grammar and second language acquisition*, Amsterdam, John Benjamins.
- McCarthy, R. J.; Raffouli, Faraj, 1964, *Spoken Arabic of Baghdad*, Beirut, Librairie Orientale.
- Fries, Ch., 1945, *Teaching and learning English as a foreign language*, Ann Arbor.
- Lado, R., 1957, *Linguistics across cultures*, Ann Arbor, The University of Michigan Press.
- Wode, H., 1981, *Learning a second language*, Tübingen, Gunter Narr.